

²³ De jaargangen behoren daarmee niet tot categorie III (t/m 300 pp.), maar V (t/m. 500).

²⁴ <http://www.antiqubook.nl> (Antiquariaat De Roo; €20); eerste waarneming op 22 jan. 2011.

²⁵ <http://search.books2e-books.eu> > <http://www.bsb-muenchen-digital.de>. Raadpleging van de Karlsruher Virtueller Katalog (<http://www.ubka.uni-karlsruhe.de/kvk.html>) brengt tot de conclusie dat de BSB voor zover na te gaan wereldwijd de enige bibliotheek is die *De ongeveinsde christen* op de plank heeft staan.

²⁶ Saakes, *Naamlijst* I, 76; II, 206. Volgens PICARTA in UBU, maar daar met onjuiste vermelding (1792) van het beginjaar. Omdat het werk buiten de onderzoeksperiode valt, zal het niet beschreven worden in BNPP(D).

²⁷ Vgl. P.J. Buijnsters, *Spectatoriale geschriften*, Utrecht 1991, m.n. 28v., 100, 107.

²⁸ In UBU. De categorie van *De redelijke christen* is overigens goed getroffen: 'III/opinie'.

²⁹ Zie bijv. *Algemeen christelijk zondagsblad* (niet in BNPPD, wel in *Titellijst BNPP* met onjuiste titel (n.l. *Zondagsboek*)); Vree, 'Veelal niet geacht', 65-67 (m.n. n. 9 en 12).

jaar, maar 2. en 3. dalen meteen af tot 'Godsdienst noodzakelijk voor den mensch en voor den staat' (I, II), waarna vanzelf in 4. 'Vereeniging van godsdiensten' volgt, vervolgens 5. hoe dit laatste te bewerkstelligen enz., enz. Halverwege het jaar zijn lezers zover gevorderd dat ze haast wel nieuwsgierig moeten zijn geworden naar 25. 'Advijs van den schrijver, nopens de zorg van den Staat voor den godsdienst, uitgebracht in de Nationale Vergadering'. In 52. blikken we met Van Hamelsveld weemoedig – 'alles ... zal éénmaal vergaan' – terug op het bewogen jaar 1797.²³ De hier weergegeven inhoud van jaargang 1797 doet vermoeden dat de beschrijver van V, no. 275 in de KB stukjes van een andere jaargang heeft aangetroffen, dan wel niet goed heeft opgelet. Anders had hij/zij immers dit weekblad bij 'categorie' nooit kunnen aanduiden als 'III/meditatie'. De patriot Van Hamelsveld had met zijn werk inderdaad 'stichtende bedoelingen', maar dan toch van een ander gehalte dan men gewoonlijk onder deze aanduiding verstaat. Doorbladeren brengt verder aan het licht dat tot en met Vertoog 17 naast de Amsterdamse boekhandelaar/uitgever M. de Bruijn ook zijn (vrij onbekende) confrater ter plaatse Hendrik Lardé bij de uitgave van het weekblad betrokken was.

Google en andere adressen op het web hebben meer verrassingen in petto. In de eerste plaats het gegeven dat *De ongeveinsde christen* IV (1800) al maandenlang wordt aangeboden bij een Nederlands antiquariaat.²⁴ Verder dat de Bayerische Staatsbibliotheek (hoogstwaarschijnlijk) de complete set in bezit heeft, waarvan nu zes jaargangen (I-III,V-VII) zijn gedigitaliseerd.²⁵ Op de eerste pagina van jaargang VII (1 januari 1803) doet de dan bijna 60-jarige Van Hamelsveld een interessante mededeling: hij dankt God dat hij zijn weekblad tot dusver heeft mogen verzorgen, 'zijnde dit reeds voorgegaan, door een dergelijk Tijdschrift, onder den Titel: *De Welmeenende Raadgever*'. Het betreft hier een tijdschrift dat in de jaren 1790-1795 is verschenen en nadien in vijf delen werd bijeengebonden.²⁶ Evenals zijn opvolger is het een late vorm van het sinds het begin van de achttiende eeuw opgekomen genre 'spectatoriale weekbladen'.²⁷ Van Hamelsveld kon van het schrijven van dergelijke blaadjes nooit genoeg krijgen, getuige het feit dat hij in 1807 *De redelijke christen* (IV, no. 293) lanceerde. Ook in dit geval kon de titelbeschrijver de complete losse jaargang niet achterhalen, maar is waarschijnlijk de boekvorm beschikbaar.²⁸ Wie zich bezighoudt met tijdschriften, met name die uit begin negentiende eeuw, zal dus steeds rekening moeten houden met het feit dat waar de afleveringsvorm niet meer (geheel) te achterhalen valt, de gebonden vorm wellicht *wel* te raadplegen is.²⁹